

NÆM 1994:129 - Havreholm

Beretning vedrørende undersøgelse af bopladsspor fra tidlig yngre stenalder (TNB)

Anne Bloch Jørgensen

Matr. 6bk Grimstrup, Næstved sogn, Tybjerg herred, Præstø amt
Sted nr. 05.07.07
4cm kort 1512 IV SV
UTM koord. øst 291600, nord 6122440
RAS j.nr. G 3016/94

Indholdsfortegnelse

1. Resume	s. 2
2. Undersøgelsens baggrund	s. 3
3. Topografi	s. 3
4. Målesystem	s. 3
5. Metode og forløb	s. 4
6. Anlægsbeskrivelse	s. 5

Bilag s. 14

- I. Fotoliste
- II. Tegningsliste
- III. Fundliste
- IV. Liste over jordprøver
- V. Lokalteten indtegnet på kort fra 1906, 1:20.000
- VI. Oversigtsplan, målestok 1:1000
- VII. Oversigtsplan, felt 1, målestok 1:100

Vedlagt sagen

Gravebog
Originaltegninger
Rentegninger
Kontakkopi af s/h fotos
Dias

1. Resume

Næstved Museum foretog i begyndelsen af august 1994 nedlægningskontrol på naturgasledningen Fensmark-Næstved (jf. NÆM 1994:102). Herved blev der i det muldafrømmede, ca. 6 meter brede trace på en strækning ved roden af Havreholm, lige syd for Karrebækvej, iagttaget flere gruber og stolpehuller, heraf mindst ét fyldskifte med oldtidskeramik.

I henhold til museumslovens § 26 fik museet derpå mulighed for at prøvegrave arealet. Den arkæologiske undersøgelse påbegyndtes den 23. august 1994 og fortsatte, med afbrydelser, indtil den 17. september. Daglig og ansvarlig leder var museumsinspektør Anne Bloch Jørgensen. Derudover deltog, i kortere og længere perioder, udgravningsassistenterne Jonas Christensen og Peter Randrup Frederiksen, arkæolog Niels Hartmann og amatørarkæologerne Bent Olsen og Karl Johan Larsen.

I første omgang prøvegravedes den del af naturgastraceet, hvor nedlægningskontrollen havde påvist anlægsspor fra oldtiden (felt 1). Efter kort tids arbejde her blev det meddelt, at traceet skulle lægges en smule om (jf. oversigtsplan, bilag VI), så udgravningen i felt 1 ophørte efter opmåling af feltet, snitning af udvalgte anlægsspor, samt nivellering og beskrivelse af hovedparten af disse.

I stedet prøvegravedes det nye trace (felt 2). Da der ved muldafrømningen her fremkom en del anlægsspor, forekom det nødvendigt at foretage en egentlig udgravning af feltet, hvilket blev muligt efter bevilling af yderligere midler fra Naturgas Sjælland I/S, der i henhold til museumslovens § 26 finansierede det arkæologiske arbejde.

Undersøgelsen resulterede i påvisning af en del anlægsspor - stolpehuller, grøfter og diverse gruber. Fundmaterialet (forbejdet flint og keramik) peger på en datering af lokaliteten til den ældre del af bondestenalderen, antagelig TNB, ca. 3600 f. Kr. Specielt må fremhæves gruben AB, som indeholdt en del ornamenteret keramik foruden forbejdet flint.

Ud fra de arealmæssigt relativt begrænsede undersøgelser er det vanskeligt entydigt at tolke anlægssporene. Meget tyder på, at der er tale om en boplads, som i øvrigt er yderst sjældne fund fra denne periode af oldtiden. Fundet af en god del stolpehuller, især i felt 1, kunne tyde på, at der ved muldafrømning over et større felt ville være mulighed for påvisning af regulære hustomter. En anden mulighed er, at det drejer sig om en såkaldt rituel samlingsplads. Det er imidlertid specielt topografien, og ikke i så høj grad anlægssporene, der antyder en sådan tolkning.

Under alle omstændigheder er der tale om en vigtig lokalitet. Da muldlaget i området visse steder kun var 25 cm tykt, forekom lokaliteten sårbar overfor fortsat dyrkning af marken. På grund af planer om anlæggelse af en rundkørsel på stedet (i forbindelse med det i 1995 planlagte anlægsarbejde med den nye omfartsvej vest om Næstved) blev det besluttet at leje arealet af Næstved Kommune for at undgå yderligere pløjning m.v. af marken. Hensigten var at foretage videre undersøgelser på stedet i 1995, i forbindelse med de arkæologiske undersøgelser forud for omfartsvejen. Imidlertid blev der foretaget ændringer af planerne m.h.t. omfartsvejen - rundkørselen blev flyttet en smule. Da lokaliteten dermed ikke længere var truet af ødelæggelse på grund af anlægsarbejdet, blev der ikke ad denne vej mulighed for at fortsætte undersøgelserne. En prøvegravning i 1995 (NÆM

1994:124-AE, 1995:112) forud for omfartsvejen og lidt øst for lokaliteten, gav negativt resultat. Efter anlæggelsen af rundkørselen skal området øjensynligt henligge som grønt areal.

2. Undersøgelsens baggrund

Den 8. august 1994 foretog museet v./Anne Bloch Jørgensen og Jonas Christensen nedlægningskontrol på det påbegyndte arbejde med nedgravningen af en naturgasledning mellem Fensmark og Lille Næstved (jf. NÆM 1994:102). Mulden var delvis afrømmet indenfor et ca. 6 meter bredt trace. På en strækning lige syd for Karrebækvej, ved roden af Havreholm, blev der i traceet iagttaget flere gruber og stolpehuller, heraf ét med fund af oldtidskeramik. På grund af disse fund blev anlægsmyndigheden, Naturgas Sjælland I/S, via Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat anmodet om midler til prøvegravning af lokaliteten. Midlerne blev bevilget, og museet påbegyndte undersøgelsen den 23. august 1994.

3. Topografi

Lokaliteten ligger ved roden af Havreholm, som markerer begyndelsen af Grimstrup Næs (jf. kort, bilag V). Næsset skyder sig ud mod Karrebæk Fjord, omgivet af vandløbet Even på den ene side og Susåen på den anden. I dag skærer Næstved Kanal sig gennem næsset omkring 300 meter syd for Havreholm.

I det muldafrømmede trace syd for lokaliteten og på luftfotos over området kunne iagttages, at der på store dele af arealet syd for de undersøgte felter var opfyldt jordmasser fra udgravningen af Kanalen.

Den naturlige undergrund på stedet bestod af stenet sand og grus.

4. Målesystem

I felt 1 blev udlagt et retvinklet koordinatsystem med x-aksen voksende i vestlig retning og y-aksen voksende i nordlig retning. Udgangspunktet var en træpæl, som landmålere fra Landinspektørgruppen i Sorø havde nedhamret til markering af et naturgas-knækpunkt, KP19,1. Dette punkt kaldtes i vores målesystem 800/500. Y-aksen var udlagt mellem KP19,1 og et andet knækpunkt, KP19, med vores koordinater 800/555.

I felt 2 blev udlagt et andet retvinklet koordinatsystem, med x-aksen voksende i sydvestlig retning og y-aksen voksende i nordvestlig retning. Udgangspunktet i dette felt var KP18, som i vores målesystem kaldtes 100/100. X-aksen var udlagt mellem KP18 og (det også i forbindelse med felt 1 anvendte punkt) KP19,1. Knækpunktet 19,1 havde i henhold til målesystemet udlagt i felt 2 koordinaterne 305,5/100.

Knæpunkterne KP18, KP19 og KP19,1 er angivet på oversigtsplanen, bilag VI.

Som fikspunkt anvendtes vilkårligt toppen af en skelpæl ved Karrebækvej, ved skellet mellem matr. 6bk og matr. 3ae. De forskellige daglige aflæsninger til fikspunktet er angivet

på originaltegningerne. På rentegningerne er nivellementerne omregnet således at de angives i samme forhold til toppen af skelpælen, med denne = 0.

5. Metode og forløb

Lokaliteten lå på matr. 6bk, som ejes af Næstved Kommune. Arealet var på tidspunktet for undersøgelsen var bortforpagtet til en landmand.

Naturgas Sjælland I/S, Energivej 3, 4180 Sorø stod for projektet med nedgravningen af naturgasledningen. Tilknyttet dette projekt var også det rådgivende ingeniørfirma COWI-consult, Energivej 3, 4180 Sorø. Landmåling blev foretaget af Landinspektørgruppen, Nørrevej 3, 4180 Sorø.

Undersøgelsen foregik indenfor perioden 23.08. - 17.09. 1994.

Ansvarlig og daglig leder af undersøgelsen var museumsinspektør Anne Bloch Jørgensen. Øvrige deltagere var - i kortere og længere perioder: Udgravningsassistent Jonas Christensen, udgravningsassistent Peter Randrup Frederiksen, arkæolog Niels Hartmann og amatørarkæologerne Bent Olsen og Karl Johan Larsen.

Maskingravningen blev foretaget af entreprenørfirmaet Frede Andersen & søn, Næstved.

Undersøgelsen blev indledt med prøvegravning af felt 1. I forbindelse med anlægsarbejdet havde entreprenørerne delvis afrømmet muldlaget indenfor det omkring 6 meter brede trace. Vi var imidlertid nødt til at få afrømmet hele muldlaget indenfor traceet til undergrundsniveau for at kunne se alle fyldskifter.

Efter opmåling blev enkelte af de afdækkede fyldskifter derpå snittet med graveske og skovl - kun gruben AB blev totaludgravet. Feltet blev dernæst nivelleret og en del af de snittede fyldskifter blev beskrevet.

På et tidligt tidspunkt i undersøgelsen af felt 1 blev det fra Naturgasselskabets side meddelt, at traceet skulle ændres (jf. bilag V). Da der desuden var forventning om at vende tilbage i 1995, og foretage en videre udgravning af lokaliteten i forbindelse med omfartsvejsundersøgelserne (jf. NÆM 1994:124-AE, 1995:112), blev der kun foretaget en nødtørftig udgravning og registrering af anlægssporene i felt 1.

På grund af resultaterne i felt 1 ansås det for nødvendigt at prøvegrave strækningen, hvor det nye trace blev placeret. Her, i felt 2, blev der således foretaget en prøvegravning, som mundede ud i en regulær udgravning af de fundne anlægsspor.

Først blev muldlaget afrømmet til undergrundsniveau indenfor en 3-4 meter bred søgegrøft. Dernæst blev feltet opmålt, fyldskifterne blev snittet med graveske og skovl, nivelleret og beskrevet. Fyldskifterne blev ikke tømt.

Opmålingen af felterne 1 og 2 blev foretaget af Jonas Christensen på tegneplast i A3-format, i målestok 1:50 (tegn. 1-14). Beskrivelse af anlæg blev foretaget af Anne Bloch Jørgensen. Anlægslisten omfatter numrene AA-ADJ. Rentegning (tegn. 15-29) af originaltegningerne blev foretaget af Anne Bloch Jørgensen. Konserveringstekniker Karen Urth tog sig af fundmaterialet og museumsfotograf Jens Olsen tog billeder. Jordprøver

blev udtaget af udvalgte fyldskifter (jf. bilag IV). Efterfølgende vandsoldning af jordprøverne på et SMAP-flotationsapparat blev foretaget af amatørarkæolog Poul Ulrik. Flotationsresterne (forkullet materiale) er indleveret til kommende analyse på NNU, Makrofossillaboratoriet.

Beretningen er udarbejdet af Anne Bloch Jørgensen.

Næstved Museum den 30. april 1997



Anne Bloch Jørgensen
museumsinspektør

6. Anlægsbeskrivelse

AA

Overjord

AB

Grube, aflang i fladen, 1,6 x 3,2 m. Dybde 24 cm. Gruben havde stejle sider og fladt afrundet bund. Fylden bestod af brunt, humøst, gruset sand - i den nordlige del dog mere sortbrunt - indeholdende spredt trækul, tildannet flint samt en del keramik, der dateres til begyndelsen af yngre bondestenalder, antagelig TNB, omkring 3600 f. Kr. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 2, 16)

AC

Grube, oval i fladen, 0,9 x 1,3 m. Dybde 17 cm. Gruben havde fladt afrundet bund, og var diffust afgrænset i fladen. Fylden bestod af brunt/gråbrunt humøst, gruset sand med få, spredte trækulpartikler. Indeholdende flint og keramik. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AD

Stolpehul ?, ca. 50 cm i diameter, ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AE

Stolpehul, ca. 40 cm i diameter, ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AF

Grube, ca. 1,6 x 2,2 m i fladen, ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AH

Grube, aflang i fladen, ca. 0,7 x 1,1 m, ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)



70

Udvalg af ornamenterede randskår fra gruben AB. Keramikken dateres til ældre bondestenalder o. 3600 f.Kr.

AJ

Grube, nærest trekantet i fladen, 70 x 85 cm. Dybde 29 cm. Ikke beskrevet. Indeholdende flint og keramik. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AL

Stolpehul/grube, næsten cirkulær i fladen, 50 cm i diameter. Dybde 18 cm. Ikke beskrevet. Indeholdende flint og keramik. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AM

Stolpehul/grube, aflang i fladen, ca. 50 x 65 cm. Dybde 8 cm. Ikke beskrevet. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AN

Grube/stolpehul, aflang i fladen, ca. 60 x 95 cm. Dybde 39 cm. Gruben havde skrå sider og fladt afrundet bund. Indeholdende 2 flintafslag. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AO

Grube, aflang i fladen, ca. 60 x 100 cm. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AP

Grube, let aflang i fladen, ca. 70 x 90 cm. Dybde 19 cm. Ikke beskrevet. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AR

Stolpehul/grube, aflang i fladen, ca. 40 x 50 cm. Dybde 21 cm. Ikke beskrevet. Indeholdende 2 flintafslag. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AS

Stolpehul/grube, aflang i fladen, ca. 40 x 65 cm. Dybde 11 cm. Ikke beskrevet. Indeholdende 1 flintafslag. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AT

Stolpehul, ca. 20 x 35 cm. Dybde ca. 15 cm. Ikke beskrevet. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AV

Stolpehul, ca. 35 cm i diameter, dybde 20 cm. Ikke beskrevet. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AX

Grube, aflang i fladen, ca. 90 x 135 cm. Dybde 14 cm. Ikke beskrevet. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAA

Rektangulært fyldskifte, ca. 65 x 85 cm. Moderne ? (nyere glasskår samt 2 sideskår af oldtidskeramik i toppen). Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAB

Grube ?, cirkulær, ca. 70 cm i diameter. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAC

Rektangulært fyldskifte, ca. 70 x 110 cm. Ikke snittet. I toppen fandtes 1 flintflække. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAD

Stolpehul ?, ca. 60 cm i diameter. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAE

Stolpehul ?, ca. 40 cm i diameter. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAF

Udgår

AAH

Stolpehul ?, ca. 55 cm i diameter. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAJ

Stolpehul ?, ca. 40 cm i diameter. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAL

Grube, ca. 95 x 110 cm. Dybde 37 cm. Gruben havde ujævn bund, var diffust afgrænset og havde en meget blandet brunlig, partielt sortbrun, fyld med større partier af undergrundssand, og indeholdende spredt trækul. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAM

Grube, uregelmæssig form i fladen, ca. 80 x 140 cm. Dybde 23 cm. Fyld som AAL. Indeholdende 1 flintafslag. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAN

Grube, uregelmæssig form i fladen, ca. 1,4 x 3,1 m. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAO

Stolpehul ?, ca. 40 cm i diameter. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAP

Stolpehul ?, ca. 40 cm i diameter. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAR

Stolpehul ?, ca. 30 x 55 cm. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

AAS

Grøft, delvis afdækket. Længde min. 12 m, bredde 2-3,5 m. Orienteret sydvest-nordøst. Grøften havde skrå sider og flad bund. Dybde ca. 18 cm. Fylden bestod af brunt, humøst gruset og let stenet sand med spredt trækul. Fylden var homogen, og i snittet var grøften skarpt afgrænset mod undergrunden, dog med nogen nedsivning af humus samt dyregange. (Felt 1. Tegn. 1, 2, 15, 16)

AAT

Grube ?, ca. 90 cm i diameter. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 2, 16)

AAV

Udgår

AAX

Stolpehul ?, ca. 50 cm i diameter. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

ABA

Grube, delvis afdækket. Tværmål ca. 4,5 m. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 2, 16)

ABB

Stolpehul ?, ca. 35 x 50 cm. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 2, 16)

ABC

Grube ?, ca. 45 x 80 cm. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 2, 16)

ABD

Grube ?, ca. 70 cm i diameter. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 2, 16)

ABE

Stolpehul, ca. 45 cm i diameter. Dybde 10 cm. Stolpehullet havde stejle sider og fladt afrundet bund. Fylden bestod af brunt/sortbrunt humøst, gruset sand, let spættet med gulbrunt undergrundssand, indeholdende spredte trækulpartikler. (Felt 1. Tegn. 2, 16)

ABF

Stolpehul ?, ca. 45 x 60 cm. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 2, 16)

ABH

Lille, aflang grube, ca. 60 x 105 cm. Dybde 31 cm. Gruben havde stejle sider og let ujævn bund. Fylden bestod af grå/gråbrunt, humøst, gruset sand, let spættet med undergrunds-sand og indeholdende spredt trækul. (Felt 1. Tegn. 2, 16)

ABJ

Stolpehul ?, ca. 35 x 50 cm. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

ABL

Stolpehul ?, ca. 50 x 65 cm. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

ABM

Grøft, delvis afdækket. Længde min. 1,7 m, bredde 65 cm. Dybde 20 cm. Grøften havde skrå sider og flad bund. Fylden bestod af brunligt, humøst sand med småsten. (Felt 2. Tegn. 13, 28)

ABN

Grøft, delvis afdækket. Længde min. 1,5 m, bredde ca. 55 cm. Dybde 15 cm. Grøften havde skrå sider og flad bund. Fyld af brunligt, humøst sand med småsten. (Felt 2. Tegn. 13, 28)

ABO

Grøft, delvis afdækket. Længde min. 2 m, bredde 1 m. Dybde 14 cm. Grøften havde skrå sider og flad bund samt en fyld bestående af brunligt, humøst sand med småsten. (Felt 2. Tegn. 13, 28)

ABP

Grøft, delvis afdækket. Længde min. 2,5 m, bredde 1,1 m. Dybde 32 cm. Grøften havde skrå sider og let ujævn bund. Fylden bestod af brunligt, humøst sand med småsten og spredte trækulpartikler, mod bunden let spættet med undergrundssand. (Felt 2. Tegn. 12, 27)

ABR

Lille grube/evt. stolpehul, ca. 80 x 100 cm, dybde 22 cm. Fyldskiftet havde skrå/stejle sider og afrundet bund. Fylden bestod af sortbrunt, humøst sand med trækulpartikler. (Felt 2. Tegn. 12, 27)

ABS

Grøft, delvis afdækket. Længde min. 2,2 m, bredde 75 cm. Ikke snittet. (Felt 2. Tegn. 12, 27)

ABT

Grube, delvis afdækket. Tværmål 1,9 m, dybde 13 cm. Ikke beskrevet. (Felt 2. Tegn. 12, 27)

ABV

Grube, aflang i fladen, ca. 1,2 x 3,7 m. Dybde 51 cm. Gruben havde stejle/skrå sider og fladt afrundet bund. Fylden bestod af brunligt, humøst sand med spredt trækul, og let spættet med undergrundssand. Antagelig overlejret af ABX. (Felt 2. Tegn. 12, 27)

ABX

Fyldskifte, tilsyneladende nedgravet i gruben ABV. Flademål ca. 55 x 80 cm, dybde 25 cm. Skrå sider og flad bund. Fyld af sortbrunt, humøst sand med trækulpartikler. (Felt 2. Tegn. 12, 27)

ACA

Stolpehul/lille grube, ca. 60 x 85 cm, dybde 36 cm, med stejle/lodrette sider og afrundet bund. Fyld af brun/gråbrunt, humøst sand med spredte trækulpartikler. (Felt 2. Tegn. 11, 26)

ACB

Grøft, delvis afdækket. Længde min. 3,2 m, bredde ca. 30-90 cm. Dybde 9 cm. Grøften havde skrå/stejle sider og let ujævn bund. Fylden bestod af brunligt, humøst sand. Antagelig overlejret af ACC. (Felt 2. Tegn. 11, 26)

ACC

Fyldskifte/nedgravning i ACB, ca. 60 x 110 cm, dybde 37 cm. Nedgravningen havde stejle/lodrette sider og rundet bund. Fylden bestod af sort/sortbrunt sand med småsten og trækulpartikler, mod bunden let spættet med undergrundssand. (Felt 2. Tegn. 11, 26)

ACD

Lille grube/evt. stolpehul, ca. 80 x 110 cm. Dybde 17 cm. Lodrette sider og flad bund. Fylden i de øverste 7 cm bestod af sort/sortbrunt, humøst sand med spredte trækulpartikler. Derunder bestod fylden af gråbrunt, humøst sand. (Felt 2. Tegn. 10, 25)

ACE

Grube/evt. stolpehul, ca. 75 x 140 cm. Dybde 35 cm. Lodrette sider og rund bund. Fyld af brun/gråbrunt, humøst sand med småsten. (Felt 2. Tegn. 10, 25)

ACF

Grube/evt. stolpehul, ca. 80 x 90 cm. Dybde 25 cm. Lodrette sider og rund bund. Fyld af brun/gråbrunt, humøst sand med småsten. (Felt 2. Tegn. 10, 25)

ACH

Lille grube/evt. stolpehul, ca. 70 cm i diameter. Dybde 12 cm. Stejle sider og rund bund. Fyld af brun/gråbrunt, humøst sand med småsten. (Felt 2. Tegn. 10, 25)

ACJ

Grube, ca. 90 x 1,2 m. Dybde 52 cm. Lodrette sider og afrundet bund. De øverste få cm af fylden bestod af brunt, humøst sand. Derunder sortbrunt, humøst sand indeholdende en del trækul samt spredte sten (granit - fra småsten til hovedstørrelse), heraf nogle ildskør-

nede. Kogestensgrube ? Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 2. Tegn. 10, 25)

ACL
Udgår

ACM
Grøft/grube, delvis afdækket. Længde min. 1,3 m, bredde op til 90 cm. Dybde 20 cm. Stejle sider og rundet bund. Fyld af brunligt, humøst sand. (Felt 2. Tegn. 9, 24)

ACN
Lille grube, ca. 55 x 100 cm. Dybde 21 cm. Stejle/lodrette sider og rundet bund. Fyld af brunligt, humøst sand. (Felt 2. Tegn. 9, 24)

ACO
Grube, aflang i fladen, ca. 90 x 200 cm. Dybde 25 cm. Skrå sider og flad bund. Fyld af mørkebrunt/sortbrunt humøst sand med småsten og spredte trækulpartikler. Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 2. Tegn. 9, 24)

ACP
Lille grube, delvis afdækket. Tværmål ca. 55 cm, dybde 34 cm. De øverste få cm af fylden bestod af brunligt sand. Derunder sortbrunt, humøst sand med en del trækul samt spredte op til nævestore sten, heraf nogle ildskørnede. Kogestensgrube ? Jordprøver udtaget med henblik på makrofossilanalyse. (Felt 2. Tegn. 9, 24)

ACR
Grøft, delvis afdækket. Længde min. 3 m, bredde 60-130 cm. Dybde 28 cm. Grøften havde stejle/lodrette sider og flad bund. Fylden bestod af brunt/gråbrunt let humøst sand, let spættet med undergrundssand, og indeholdende spredte trækulpartikler. (Felt 2. Tegn. 6, 20)

ACS
Lille aflang grube, ca. 50 x 90 cm. Dybde 24 cm. Skrå sider og afrundet bund. Fyld af brunligt, humøst sand. (Felt 2. Tegn. 5, 19)

ACT
Lille grube, ca. 65 x 90 cm. Dybde 22 cm. Skrå sider og afrundet bund. Fyld af brunligt, humøst sand. (Felt 2. Tegn. 5, 19)

ACV
Aflang grube, ca. 85 x 160 cm. Dybde 37 cm. Stejle sider og afrundet bund. Fyld af gråt, let humøst sand med få, spredte trækulpartikler. (Felt 2. Tegn. 5, 19)

ACX
Grube, delvis afdækket. Tværmål 1,3 m. Dybde 21 cm. Stejle sider og afrundet bund. Fyld af gråt, let humøst sand med få, spredte trækulpartikler. (Felt 2. Tegn. 4, 18)

ADA

Lille grøft/grube, ca. 60 x 165 cm. Dybde 31 cm. Stejle/lodrette sider og afrundet bund. Fyld af gråt/lys gråt, ganske let humøst sand. (Felt 2. Tegn. 4, 18)

ADB

Moderne nedgravning til drænledning. (Felt 2. Tegn. 4, 18)

ADC

Grube, ca. 85 x 135 cm. Dybde 18 cm. Stejle sider og flad/ujævn bund. Fyld af gråt, let humøst sand med spredte trækulpartikler. (Felt 2. Tegn. 3, 17)

ADE

Moderne nedgravning til drænledning. (Felt 2. Tegn. 3, 17)

ADF

Moderne nedgravning til drænledning. (Felt 2. Tegn. 3, 17)

ADH

Grøft, delvis afdækket. Længde min. 3,6 m, bredde ca. 90-140 cm. Teglstumper i fylden i den afgravede overflade. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

ADJ

Aflang grube, ca. 70 x 180 cm. Flint i fylden i den afgravede overflade. Ikke snittet. (Felt 1. Tegn. 1, 15)

Bilag I

Fotoliste

Sort/hvid

Film nr. 94:09:01

Foto 2-3 Udgravningssituation, felt 1. Foto set fra Karrebækvej mod syd. I forgrunden er Jonas Christensen i færd med opmåling, bagved ses Anne Bloch Jørgensen.

Film nr. 94:09:07

Foto 6-11 Udvalg af randskår med ornamentik, fra gruben AB.

Dias af tilsvarende motiver

Bilag II

Tegningsliste

- Tegn. 1 Original plantegning, felt 1, arealet 790-803 x, 540-588 y, i målestok 1:50
Tegn. 2 Original plantegning, felt 1, arealet 793-803 x, 525-540 y, i målestok 1:50
Tegn. 3 Original plantegning, felt 2, arealet 113-130 x, 100-104 y, i målestok 1:50
Tegn. 4 Original plantegning, felt 2, arealet 130-145 x, 100-104 y, i målestok 1:50
Tegn. 5 Original plantegning, felt 2, arealet 145-160 x, 100-104 y, i målestok 1:50
Tegn. 6 Original plantegning, felt 2, arealet 160-175 x, 100-104 y, i målestok 1:50
Tegn. 7 Original plantegning, felt 2, arealet 175-205 x, 100-105 y, i målestok 1:50
Tegn. 8 Original plantegning, felt 2, arealet 205-220 x, 100-105 y, i målestok 1:50
Tegn. 9 Original plantegning, felt 2, arealet 220-235 x, 100-106 y, i målestok 1:50
Tegn. 10 Original plantegning, felt 2, arealet 235-250 x, 100-106 y, i målestok 1:50
Tegn. 11 Original plantegning, felt 2, arealet 250-265 x, 100-107 y, i målestok 1:50
Tegn. 12 Original plantegning, felt 2, arealet 265-280 x, 100-107 y, i målestok 1:50
Tegn. 13 Original plantegning, felt 2, arealet 280-297 x, 100-107 y, i målestok 1:50
Tegn. 14 Original plantegning, felt (1+) 2, arealet 295-306 x, 100-107 y, i målestok 1:50
- Tegn. 15 Rentegning af tegn. 1, felt 1, 790-803 x, 540-558 y, i målestok 1:50
Tegn. 16 Rentegning af tegn. 2, felt 1, 793-803 x, 525-540 y, i målestok 1:50
Tegn. 17 Rentegning af tegn. 3, felt 2, 113-130 x, 100-104 y, i målestok 1:50
Tegn. 18 Rentegning af tegn. 4, felt 2, 130-145 x, 100-104 y, i målestok 1:50
Tegn. 19 Rentegning af tegn. 5, felt 2, 145-160 x, 100-104 y, i målestok 1:50
Tegn. 20 Rentegning af tegn. 6, felt 2, 160-175 x, 100-104 y, i målestok 1:50
Tegn. 21 Rentegning af tegn. 7, felt 2, 175-190 x, 100-104 y, i målestok 1:50
Tegn. 22 Rentegning af tegn. 7, felt 2, 190-205 x, 100-105 y, i målestok 1:50
Tegn. 23 Rentegning af tegn. 8, felt 2, 205-220 x, 100-105 y, i målestok 1:50
Tegn. 24 Rentegning af tegn. 9, felt 2, 220-235 x, 100-106 y, i målestok 1:50
Tegn. 25 Rentegning af tegn. 10, felt 2, 235-250 x, 100-106 y, i målestok 1:50
Tegn. 26 Rentegning af tegn. 11, felt 2, 250-265 x, 100-107 y, i målestok 1:50
Tegn. 27 Rentegning af tegn. 12, felt 2, 265-280 x, 100-107 y, i målestok 1:50
Tegn. 28 Rentegning af tegn. 13, felt 2, 280-295 x, 100-107 y, i målestok 1:50
Tegn. 29 Rentegning af tegn. 14, felt (1+) 2, 295-306 x, 100-107 y, i målestok 1:50

Bilag III

Fundliste

AA

Flint: 10 flintafslag
1 skiveskraber

AB

Flint: 21 flintafslag, upatinerede
1 flække
1 skiveskraber

Keramik: 2 sammenhørende randskår (fra tragtbæger) med 3 rækker snoreindtryk lige under randen
1 lille randskår ornamenteret med snoreindtryk, evt. tilhørende ovennævnte kar
2 randskår (ikke sammenhørende, men tilsyneladende fra samme kar (tragtbæger)) med en række pindstik lige under randen
2 randskår ornamenteret med en række indstik/negleindtryk lige under randen
3 randskår (ikke sammenhørende, men tilsyneladende fra samme kar (tragtbæger)) med en (dobbelt ?) række indstik lige under randen
2 uornamenterede randskår
131 sideskår, heraf 3 ornamenteret med en fure
Keramikken har tydeligt, tidligneolitisk præg. Overinspektør Poul Otto Nielsen, Nationalmuseet, har fået materialet fra gruben AB forevist, og han daterer det umiddelbart til TNB.

AC

Flint: 1 flintafslag
Keramik: 4 sideskår

AJ

Flint: 4 flintafslag
Keramik: 9 små sideskår

AL

Flint: 2 flintafslag
Keramik: 3 sideskår

AN

Flint: 2 flintafslag

AR

Flint: 2 flintafslag

AS

Flint: 1 flintafslag

AAA

Keramik: 2 sideskår

AAC

Flint: 1 flække

AAM

Flint: 1 flintafslag

Bilag IV

Liste over jordprøver

Jordprøverne blev efter udgravningen opbevaret på Næstved Museum, og blev her i efteråret 1996 vandsoldet på et SMAP-flotationsapparat af amatørarkæolog Poul Ulrik. Mindste maskevidde i anvendte sigter var ca. 0,5 mm.

Flotationsresterne - forkullede makrofossiler m.v. - blev derefter indleveret til senere analyse på Nationalmuseets Naturvidenskabelige Undersøgelser, Makrofossillaboratoriet.

Mængden af jord i prøverne er angivet i poser, hver indeholdende ca. 3 liter jord.

<u>Anlæg:</u>	<u>Mængde:</u>
AB	18 poser jord
AC	2 poser jord
AJ	2 poser jord
AL	5 poser jord
AM	2 poser jord
AN	2 poser jord
AP	6 poser jord
AR	2 poser jord
AS	3 poser jord
AT	5 poser jord
AV	2 poser jord
AX	3 poser jord
AAL	5 poser jord
AAM	2 poser jord
ACJ	4 poser jord
ACO	4 poser jord
ACP	4 poser jord

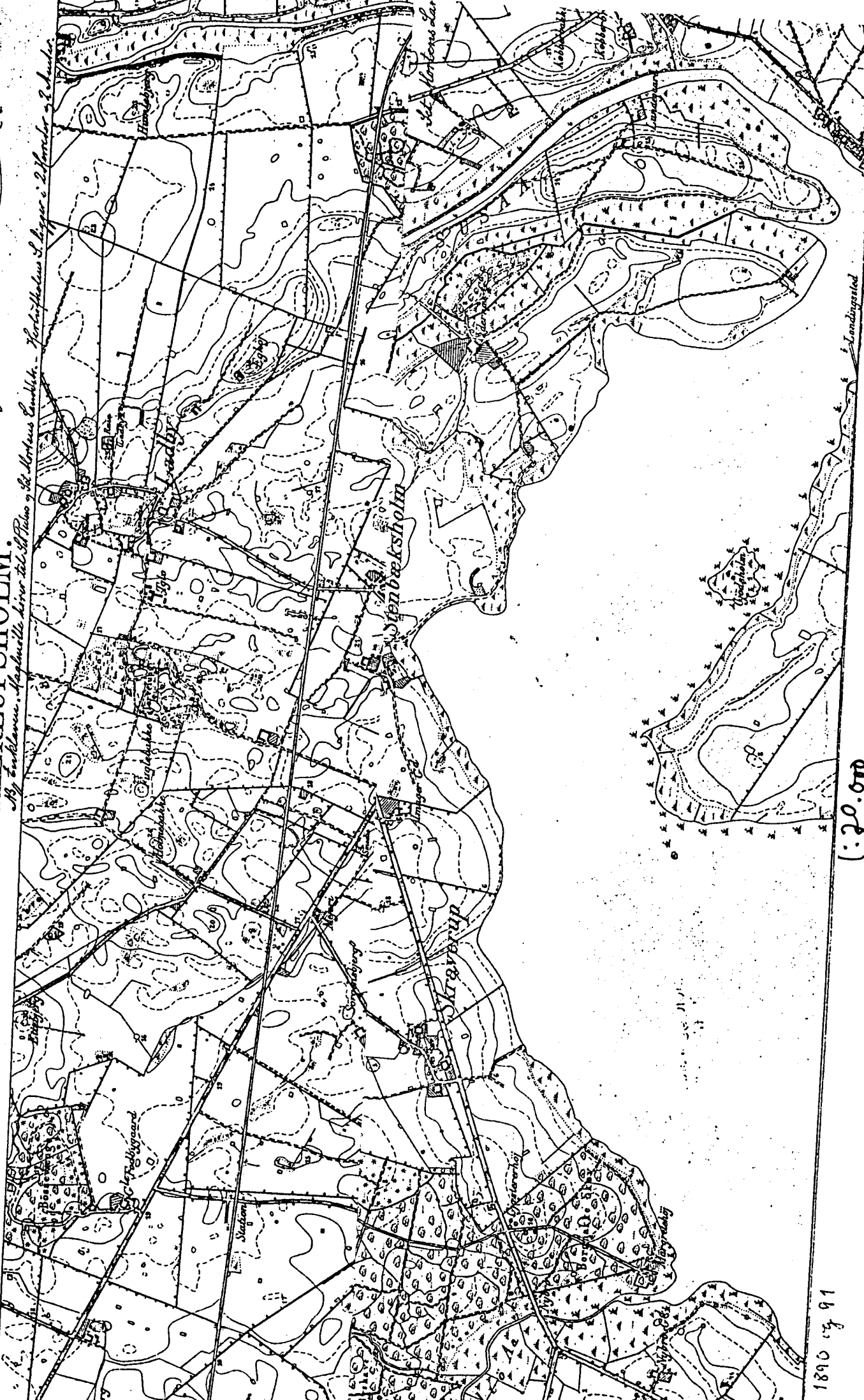
Bilag V

Lokaliteten angivet på kort fra 1906, målestok 1:20.000

HIL. HERLUFSHOLM.

Özavergj. a jóm d. 27. 10. 06. C. P. Th. Thoma.

By tusklaunum í Hagabúli línu til allra Pálsu og St. Mortens Landh. Forritshóla og Sjávar i 2. álfur og 3. álfur.



E 1890 13 91

1:20.000

Landsinspektor

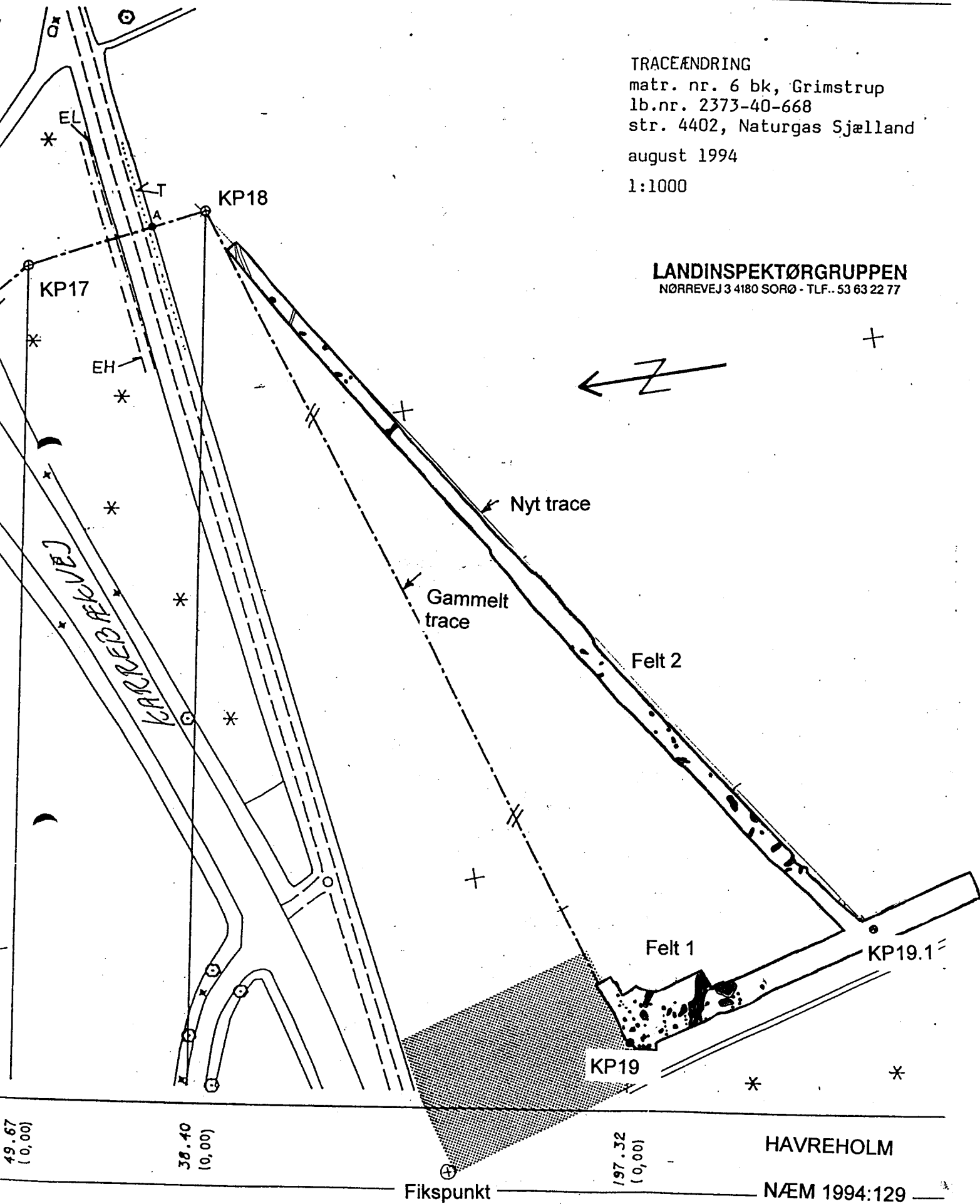
tegnit 1892

Bilag VI

Oversigtsplan i målestok 1:1000

TRACEÆNDRING
matr. nr. 6 bk, Grimstrup
lb.nr. 2373-40-668
str. 4402, Naturgas Sjælland
august 1994
1:1000

LANDINSPEKTØRGRUPPEN
NØRREVEJ 3 4180 SORØ - TLF.. 53 63 22 77



49.67
(0,00)

38.40
(0,00)

197.32
(0,00)

HAVREHOLM

NÆM 1994:129

Fikspunkt

Udsnit 2F-4402-003-0

Bilag VII

Oversigtsplan, felt 1, målestok 1:100